

מרכז המידע למודיעין ולטרור
המרכז למורשת המודיעין (מל"מ)

5 בנובמבר 2008

הסלמה ברצועת עזה: צה"ל פעל בליל ה-4 בנובמבר בתוך רצועת עזה, בסמוך לגדר המערכת, לסיכול פיגוע חטיפה באמצעות מנהרה. בתגובה נורו כמה עשרות רקטות ופצצות מרגמה לעבר יישובי הנגב המערבי, רובן ע"י חמאס. דוברי חמאס ושאר ארגוני הטרור הודיעו כי הם רואים בפעולת צה"ל הפרה בוטה של ה"הרגעה" אולם נמנעו מלהצהיר על ביטול הסדר ה"הרגעה"

תצלום אווירי של אזור כיסופים בו פעלו כוחות צה"ל. הצילום ממחיש את המרחק הקצר (245 מ' בלבד) בין פתח המנהרה באמצעותה תוכנן להתבצע פיגוע חטיפה בשטח ישראל (צילום דובר צה"ל, 5 בנובמבר)

עיקרי תמונת המצב (סיכום ראשוני: נכון ל-5 בנובמבר (1700)

1. בעקבות מידע מוקדם פעל (ליל 4-5 נובמבר) כוח משולב של צה"ל בתוך רצועת עזה **לסיכול פיגוע חטיפה**, שתוכנן להתבצע בשטח ישראל ע"י חמאס באמצעות מנהרה. כוח צה"ל פעל סמוך לגדר המערכת, כ-250 מ' בתוך שטח רצועת עזה (כ-3 ק"מ צפונית מזרחית למוצב כיסופים). בתום הפעולה עזבו כוחות צה"ל את הרצועה. שישה חיילי צה"ל נפצעו, שניים מהם באורח בינוני. במהלך פעילות צה"ל נהרגו שבעה פעילים מבצעיים של **חמאס** ומספר פעילים נפצעו.

2. פעילות מנע זו של צה"ל הינה **הראשונה** מסוגה מאז כינון הסדר ה"הרגעה" לפני כחמישה חודשים (19 ביוני 2008). ההחלטה לבצע את הפעולה התקבלה לאחר שנודע כי המנהרה שנועדה לחטיפה מוכנה לפעולה בטווח הזמן המייד¹. דובר צה"ל מסר כי הפעילות התבצעה על מנת למנוע פיגוע המהווה הפרה בוטה של הסדר ה"הרגעה" וכי כוחות צה"ל פעלו **באופן נקודתי ומוגבל** על מנת להסיר איום מידי וחמור **שהציבה תנועת חמאס** (דובר צה"ל, 5 בנובמבר).

3. ארגוני הטרור הפלסטינים ובראשם חמאס הגיבו בירי של כמה עשרות רקטות ופצצות מרגמה לעבר יישובי הנגב המערבי, תוך הפרה בוטה של הסדר ה"הרגעה". הירי פסק בצהרי ה-5 בנובמבר. בהתבטאויות דוברי ארגוני הטרור הוצגה פעולת צה"ל כהפרת של הסדר ה"הרגעה". הדוברים שבו והדגישו כי הם יגיבו על ההפרות שמבצע צה"ל אולם נמנעו מלהצהיר על סיום הסדר ה"הרגעה". ישראל מצידה סגרה את המעברים לרצועת עזה.

פעילות מנע של צה"ל בקרבת גדר הגבול

4. פעילות המנע של צה"ל התקיימה על רקע מידע שהתקבל אודות חפירת מנהרה סמוך לגדר הביטחון **לשם ביצוע חטיפה של חיילים** (על פי הדגם של חטיפת גלעד שליט). בליל 4-5 נובמבר נכנסו כוחות צה"ל לשטח רצועת עזה (כ-3 ק"מ צפונית מזרחית למוצב כיסופים) על מנת לאתר את המנהרה ולהרוס אותה.

5. כוחות צה"ל שנכנסו לשטח הרצועה איתרו מבנה, שתחתיו נחפרה המנהרה. כאשר הגיע הכוח למבנה שבסמוך לו נחפרה המנהרה נתקלו החיילים במספר מחבלים חמושים, ששהו במבנה. המחבלים פתחו באש לעבר כוחות צה"ל. במקום התפתחו חילופי אש במהלכם אירע פיצוץ עז והמבנה, שככל הנראה מולכד מבעוד מועד קרס. כתוצאה מהפיצוץ נפגעו מספר מחבלים וחלק מהמחבלים נסו מהמקום (דובר צה"ל, 5 בנובמבר).

¹ "מנהרה מתקתקת" בפי גורם בכיר בצה"ל, על משקל "פצצה מתקתקת" (ynet, 5 בנובמבר) ..

6. חמאס הודיעה כי במהלך פעולת צה"ל נהרגו שבעה פעילים מגדודי עז אלדין אלקסאם וכמה נוספים נפצעו. ההרוגים הינם אנשי היחידה הארטילרית של גדודי עז אלדין אלקסאם הבולט שבקרב ההרוגים הינו מאזן סעדה, מפקד בגדודי עז אלדין אלקסאם (ערוץ אלאקצא, 4 בנובמבר). הרוג נוסף הוא מאזן נטימי עבאס, ממפקדי "היחידה המיוחדת" של חמאס (Palestine-info, וכלי תקשורת פלסטינים נוספים, 5 בנובמבר).

מאזן סעדה, מפקד בגדודי עז אלדין אלקסאם, שנהרג במהלך פעילות צה"ל (4 בנובמבר 2008, Paldf)

7. פעילות צה"ל בליל 4-5 נובמבר הייתה הראשונה בהיקף שכזה מאז כינון הסדר ה"הרגעה". גורמי ביטחון ציינו כי הפעולה הייתה הכרחית לאור המידע ההתרעתי שהצטבר. בעקבות האירועים, כינס שר הביטחון בבוקר 5 בנובמבר ישיבת מיוחדת להערכת המצב בהשתתפות בכירי מערכת הביטחון. במערכת הביטחון נערכים לאפשרות של הסלמה. סגן שר הביטחון מתן וילנאי אמר כי **לישראל אין כל עניין להפר את הסדר ה"הרגעה"** וצה"ל פעל נגד איום מיידי שהיה עלול לגרום לחטיפת חייל או לפיגוע אחר בשטח ישראל. (ynet, 5 בנובמבר).

תגובות חמאס ושאר ארגוני הטרור

תגובות בשטח

8. בתגובה על פעילות המנע שביצע צה"ל נורו כמה עשרות רקטות ופצצות מרגמה לעבר יישובי הנגב המערבי, מרביתם ע"י חמאס. **סה"כ נורו 46 רקטות** (מהן שתיים נפלו בשטח הרצועה) ו-**16 פצצות מרגמה**, חלקן כווננו לעבר כוח צה"ל במהלך פעילותו². **שלוש מהרקטות נחתו באזור אשקלון אחת מהן בלב שכונת מגורים**, שלוש נשים לקו בהלם. אחת הרקטות נפלה בתוך קיבוץ וגרמה נזק לחממות. חיל האוויר ביצע מספר תקיפות לעבר חוליות משגרי רקטות ולעבר חוליות שיגור פצצות מרגמה באזור ח'אן יונס. בשעות הצהריים של ה-5 בנובמבר פסק הירי.

² הזרוע הצבאית של חמאס נטלה אחריות לירי 12 פצצות מרגמה 120 מ"מ לעבר כוח צה"ל שנכנס לרצועה ו-8 פצצות מרגמה לעבר ריכוזי כוחות צה"ל בכיסופים.

חבלן משטרה נושא שרידי רקטה, שנורתה לעבר אשקלון (רויטרס, 5 בנובמבר צלם: אמיר כהן)

9. יצוין כי זו **הפעם הראשונה** מאז נכנס הסדר ה"הרגעה" לתוקפו שחמאס נוטלת חלק בירי רקטות לעבר ישראל. זאת ועוד, זוהי **הפעם הראשונה** שארגוני הטרור מבצעים **ירי מאסיבי** של רקטות ומרגמות לעבר ישראל (הפרות ה"הרגעה" התבטאו עד כה ב"טפטוף" של ירי בודד מעת לעת).

תגובות בתקשורת

10. **במישור הפומבי** נטלו דוברי חמאס אחריות לביצוע ירי רקטות ומרגמות לעבר ישראל. אולם בהודעותיהם הם **נמנעו** מלהציג את ההסלמה כסיומו של הסדר ה"הרגעה" והציגו את הירי שבוצע על ידם כתגובה לפעולת צה"ל המהווה לטענתם "הפרה בוטה" של הסדר ה"הרגעה".

11. להלן מספר תגובות חמאס וארגוני טרור נוספים להסלמה ברצועת עזה:

א. **טאהר אלנוני**, דובר ממשל הניה, פרסם הודעה לעיתונות בה ציין כי פעולת צה"ל היא המסוכנת ביותר שבהפרות של הסכמי ה"הרגעה" שבוצעו ע"י ישראל (Palestine-info, 5 בנובמבר).

ב. **אבו עבידה** דובר הזרוע הצבאית של חמאס אמר כי פעילות ישראל מהווה "הפרה בוטה של הרגעה" והוסיף כי חמאס "תהדוף כל פעולה ישראלית". עוד ציין כי חמאס תשקול האם לבטל את ה"הרגעה" (קדספרס, 5 בנובמבר).

ג. דובר חמאס **סאמי אבו זהרי** אמר כי הפעולה מעידה על כך שישראל אינה מעוניינת להמשיך ב"הרגעה". עוד ציין כי גדודי עז אלדין אלקסאם יגיבו לפעילות ישראל במידה זו תישנה וכי שדה הקרב לא "יצטמצם [לאזור] מרכז הרצועה" (אלאקצא, 5 בנובמבר).

ד. **פוזי ברהום** אמר שמדובר בהפרה "בוטה" של ההרגעה וכי ישראל תישא בתוצאות. שכן ההרגעה לא תרתיע את גדודי עז אלדין אלקסאם מלהגיב (Palestine-info, 5 בנובמבר).

ה. **הג'האד האסלאמי בפלסטין** פרסם הודעה בה נאמר כי ההרגעה לא תמנע מהארגונים השונים ובראשם פלוגות ירושלים, מלהגיב על ה"תוקפנות וההסלמה הבלתי פוסקת" (נדאא' אלקדס, 5 בנובמבר). בהודעת הארגון צוין גם כי "ברק ולבני לא יצליחו לחזק את סיכוייהם בבחירות בישראל על חשבון עזה..." (ynet, 5 בנובמבר).

ו. **אבו סלים**, דובר החזית הדמוקרטית, אמר כי בפעולה זו "האויב הציוני החל לרמוז על סיום ההרגעה" (פאל-טודיי, 5 בנובמבר).

נספח

הפרות הסדר ה"הרגעה" ע"י ארגוני הטרור (עד ליל 4-5 בנובמבר)

12. מאז כניסת הסדר ה"הרגעה" לתוקפו ב-19 ביוני 2008 הפרו ארגוני הטרור כמה עשרות פעמים את ההסדר בעיקר ע"י ירי רקטות ופצצות מרגמה. ההפרות בוצעו מעת לעת ע"י ארגוני טרור "סוררים" ובהם התארגנויות פתח, הג'האד האסלאמי בפלסטין וצבא האסלאם. חמאס מצידה לא נטלה חלק בירי הרקטות ופצצות המרגמה, מנעה במספר פעמים ירי של ארגוני טרור אחרים, אולם נמנעה מלהיכנס עימם לעימות צבאי ולשים קץ לתופעה המתמשכת של הפרות ה"הרגעה".

13. עד אירועי ליל 4-5 בנובמבר (שכאמור היוו אירוע חריג, ראשון מסוגו) ניתן היה להצביע על שלושה סוגים של הפרות ה"הרגעה":

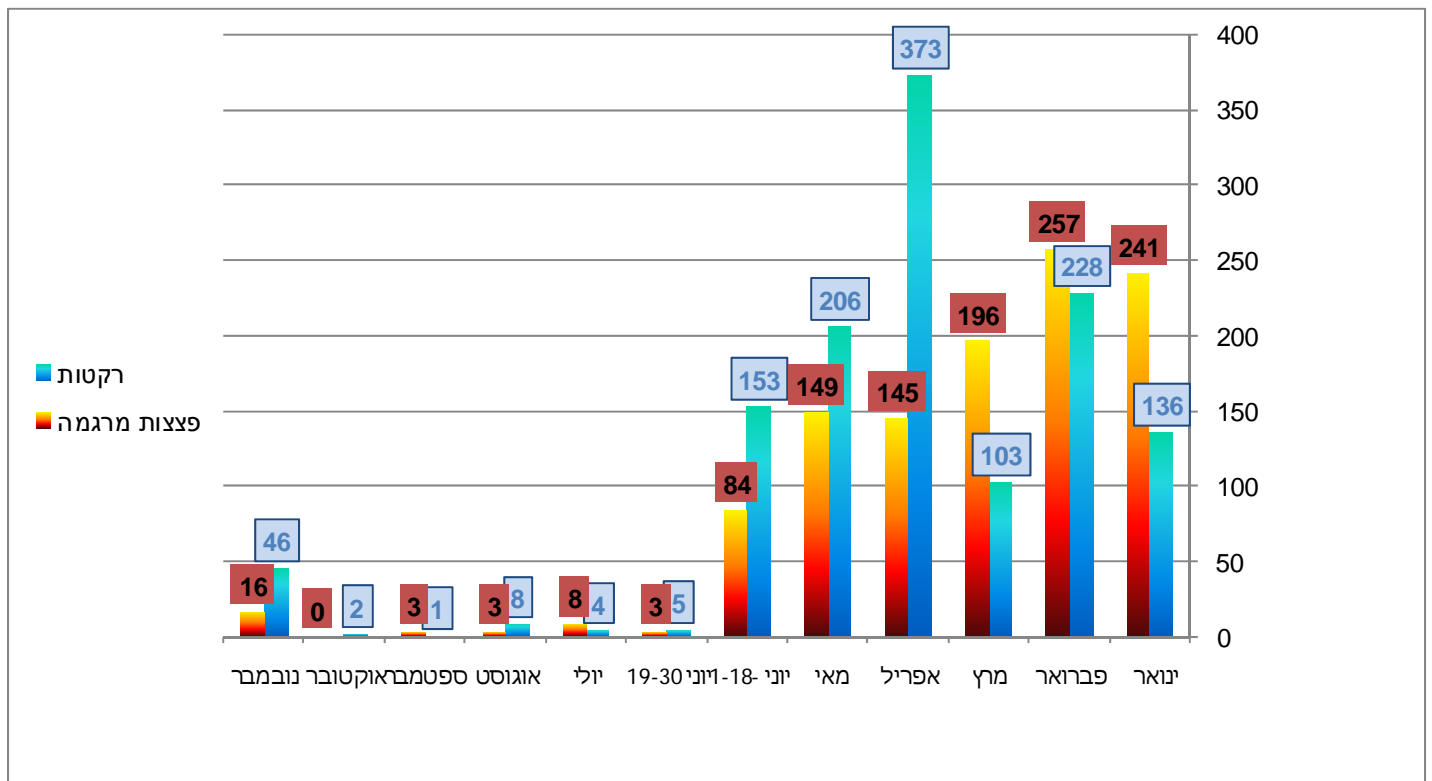
א. ירי רקטות ופצצות מרגמה לעבר יישובי הנגב המערבי – סה"כ נורו בחמשת חודשי ה"הרגעה" 21 רקטות, שלוש מהן נפלו בשטח רצועת עזה. (46 רקטות נוספות נורו בליל 4-5 נובמבר, שתיים מהן נפלו בשטח הרצועה). כמו כן נורו 26 פצצות מרגמה (16 פצצות מרגמה נוספות נורו בליל 4-5 נובמבר). סה"כ נורו 47 רקטות ופצצות מרגמה עד לאירוע האחרון.

ב. הנחת מטענים, ירי נשק קל וירי טילי נ"ט, שנועדו לפגוע בכוחות צה"ל הסמוך לגדר הביטחון. אירוע בולט היה ב- 31 באוקטובר כאשר כוח צה"ל זיהה חוליית מחבלים אשר ניסתה להניח מטען סמוך לגדר המערכת מצפון למעבר סופה. הכוח החוליה פתחה באש וירתה לעבר הכוח שני טילי נ"ט (אתר דובר צה"ל, 31 באוקטובר).

ג. ביצוע פיגועי חטיפה, בדגש על פיגועי חטיפה. ב-21 בדצמבר עצרו כוחות הביטחון תושב רפיח לאחר שניסה לחדור לישראל דרך גבול מצרים במטרה לבצע חטיפת חיילים בשטח ישראל מאחורי פיגוע זה עמדה חמאס.³ חפירת המנהרה סמוך לגדר הגבול באזור כיסופים נועדה גם היא לבצע פיגוע חטיפה בשטח ישראל ע"י חמאס.

³ ראו לקט: "כוחות הביטחון עצרו מחבל תושב רפיח, שחדר לישראל דרך מצרים. המחבל נשלח מטעם חמאס ברצועת עזה במטרה לחטוף חיילי צה"ל ולהבריח אותם לרצועה לשם מיקוח על שחרור אסירים פלסטינים". זוהי הפרה בוטה של הסכם ה"הרגעה" שחמאס התחייבה לקיימו" (26 באוקטובר, 2008).

ירי רקטות ופצצות מרגמה בתקופת ה"הרגעה" לעומת המחצית הראשונה של 2008

14. שיגור החוליה לבצע חטיפת חיילי צה"ל דרך הגבול המצרי וחפירת המנהרה באזור כיסופים מעידים על כך **שחמאס מייחסת חשיבות רבה לחטיפת חיילי צה"ל** על מנת שישמשו כ"קלפי מיקוח" נוספים לשחרור אסירים פלסטינים שבידי ישראל. זאת, למרות שלהערכתנו חמאס חייבת להביא בחשבון כי להצלחת פיגוע חטיפה יש **פוטנציאל הסלמתי ברור**, עד כדי טרפוד ה"הרגעה" ואף גרימת נזק מדיני לחמאס תוך הפרת ההבנות עם מצרים וחבלה בסיכויי הדיאלוג הלאומי הפנים-פלסטיני. חשיבות זאת באה לידי ביטוי בהצהרות תכופות של דוברי חמאס (וארגוני טרור נוספים) בדבר הצורך והכוונה לחטוף חיילים נוספים (לשם הכשרת דעת הקהל הפלסטינית?) ובאימונים ייעודיים לתקיפת מוצבים ולחטיפת חיילים ישראליים.

15. יצוין כי תקופת ה"הרגעה" נוצלה באופן אינטנסיבי על ידי ארגוני הטרור הפלסטינים בעזה לצורך המשך תהליך ההתעצמות הצבאית. כחלק מתהליך זה ביצעו הארגונים אימונים אינטנסיביים, שכללו אימוני תקיפה והשתלטות על מוצבים וחטיפות חיילים. כך למשל, ב-30 באוקטובר ערכו גדודי עז אלדין אלקסאם אימונים במחנה הפליטים אלנציראת, שבמרכז רצועת עזה. **האימונים כללו השתלטות על מוצב ישראלי** בליווי ירי נשק חי והשלכת רימונים. לאחר האימונים יצאו פעילי חמאס למפגן צבאי ברחובות מחנה הפליטים שהסתיים

במפגן צבאי במהלכו קראו לשחרורו של בכיר חמאס אימן נופל, הכלוא במצרים (ערוץ אלאקצא, 30 באוקטובר).

פעילי חמאס/גדודי עז אלוין אלקסאם באימונים צבאיים במחנה הפליטים אלנציראת (ערוץ אלאקצא, 30 באוקטובר)